

*toets*steen

winter 2016 (3)

**Uitgave van Teken- en Schildervereniging 'de Toets', Zeist
www.detoets.nl**

INHOUD:

voorwoord	3
adv.: De Klop Mode	3
kunstavond(en)	4
tentoonstelling de Toets	6
Gustave Courbet en de natuur	7
Marten en Oopjen	8
dagje Amsterdam (2)	8
Tinus	11
Walk-art markt	12
Zeist op doek	13
Zomertoets op Leusderheide	14
strip	15
programma	16
vereniging info	18
adv.: Heger en van den Berg	19

illustraties:

Dorus Brekelmans, Schaatsers, voorblad	
foto, Walk-art markt,	2
foto: tentoonstelling De Toets ,	7
Gustave Courbet en de natuur,	8
Marten en Oopjen,	8
detail Marten en Oopjen,	9
werk Jean Tinguely,	10
Pyke Koch, De Kooi,	12
Walk-art markt,	13
Leusderheide,	14
het tunneltje,	20

de **'toetssteen'** verschijnt in de maanden maart, augustus en december.

Kopij kan worden ingeleverd voor de 1^e van de maand maart, augustus en december.

Kopij via e-mail (ceesvanes@casema.nl), of in het uiterste geval een getypte of gekopieerde versie. Tekst gaarne zonder opmaak en foto's separaat!

33e jaargang nr.3, december 2016
Vormgeving Cees van Es

VOORWOORD

Wanneer u deze Toetssteen ontvangt loopt 2016 op zijn laatste benen en zijn wij en De Toets weer een jaartje ouder.

We konden genieten van een prachtige nazomer, met veel mogelijkheden tot 'buiten-schilderen', want voortreffelijk is georganiseerd. Enkele enthousiaste leden hebben zich zelfs nog recentelijk beziggehouden met de verdwijnpunten van Zeist. Op bladzijde 13 van dit blad vindt u meer daarover.

Echter nu heeft de winter toegeslagen en is de fase van schilderen in de openlucht voorbij, als je tenminste wilt voorkomen dat je verf bevriest. Misschien denken de meesten al niet meer aan verf, zijn de schaatsen geslepen en is het wachten op een tocht op het ijs.

Zo heeft elk seizoen zijn mooie kanten. Naast de typische wintersporten is het n.l. ook een goed moment voor het bezoeken van musea. In dit blad reeds enkele bijzondere ervaringen van trouw schrijvende leden. Bent u ook verrast door het zien van een tentoonstelling, deel het dan met andere leden, o.a. via onze Toetssteen.

Mede namens de andere bestuursleden, wens ik u alvast, fijne kerstdagen en een goed begin van 2017 en hoop u in goede gezondheid te ontmoeten op de **Nieuwjaarsreceptie** van De Toets; **7 januari 2017, aanvang 16.00 uur.**

Cees van Es, voorzitter.

De Klop Mode

Een unieke collectie scandinavische mode
vindt u in hartje Nederland

MARIMEKKO • VUOKKO • ELISABETH KLOK • FINN FASHION • MARGARETA FORBLUND

Slotlaan 127 3701 GA Zeist Tel. 030-6919356

KUNSTAVOND(EN):

Kunstavond 30 september en 28 oktober 2016

Baanbrekende prestaties van de Impressionisten: (DVD BBC serie)

De opstand in de kunst, schilderen als revolutie.

Het begint allemaal op de Maagdeneilanden, bij de geboorte van Camille Pissarro op 10 juli 1813, op St-Thomas, 7000 km. van Parijs. In zijn jeugd tekent hij sfeervol vissers in de haven en werkende vrouwen op het land. Daarna richt hij zich meer op het vrij schilderen van landschappen, zonder invloed van buitenaf. In 1855 verlaat Pissarro de Maagdeneilanden en vertrekt naar Parijs. Zijn invloed heeft de geschiedenis van de kunst wezenlijk verandert.

Dit alles valt samen met een groot aantal ontwikkelingen, waardoor de praktijk van het Impressionistische schilderen tot ontwikkeling kan komen:

*Het grote probleem van zelfgemaakte verf, bewaart in varkensblaas, wordt in 1841 revolutionair opgelost door Winsor & Newton door verf in tubes aan te bieden.

*Het vervangen van ronde kwasten en penselen door platte kwasten van varkenshaar, waardoor voor de Impressionistische schilderijstijl de mogelijkheid ontstaat dwarse streken te maken, zoals rimpels op het water en tevens het snel vastleggen van bewegende objecten en personen.

*Het in omloop brengen van draagbare, opvouwbaar reisgezelschap met ingebouwde verflade.

*Het uitbreidende spoornetwerk, waardoor reizen naar ideale plekken mogelijk wordt.

Tegelijkertijd is er in Parijs een enorme stedenbouwkundige activiteit gaande. Vele honderden verpauperde, straatjes en steegjes worden gesloopt om er de grote boulevards rond de Arc de Triomphe en grote parken aan te leggen. Ook het frivole stadsleven in Parijs bloeit op onder deze veranderingen, geleid door Napoleon de III. De stad wordt onherkenbaar gemoderniseerd. Voor kunstenaars is het duidelijk: de kijk op kunst moet ook veranderen. Daarbij speelt de algemeen grote afkeer van kunstenaars mee om volgens de heersende mode van die tijd, mythologische tafereelen te schilderen met naakte nimfen en godinnen met uiterst gladde lichamen in bevallige houdingen. Voor Camille Pissarro, afkomstig uit een stille en saamhorige samenleving, is dit een enorme ommezwaai in zijn beleving.

Pierre August Renoir, geboren in Limoges op 25 februari 1841, begint op zijn 14e als porseleinschilder op grote vazen en serviezen en ontwikkelt daardoor een specifieke stijl die reeds sterk Impressionistische invloeden vertoont. Hij komt in oktober 1862 naar Parijs om te studeren aan de Ecole des Beaux-Arts en ontmoet er Monet en Bazille.

Claude Oscar Monet, geboren in Parijs op 14 november 1840, verhuist naar Le Havre en is op zijn 14e reeds een bekwaam karikatuurtekenaar. Hij verdient daarmee veel geld. Daardoor besluit hij zich te wijden aan de kunst. De haven heeft zijn grote voorkeur waardoor hij reeds vroeg een bekwaam waterschilder wordt. Hij ontmoet Pissarro in Parijs.

Frederic Bazille, geboren in Montpellier op 2 juni 1841, komt in 1862 naar Parijs en sluit zich aan. Hij is een uiterst bekwaam schilder met grote invloed op de ontwikkelingen in de schilderkunst, maar sneuvelt in 1870 in de Frans-Duitse oorlog.

Tijdens deze oorlog vertrekken Pissarro en Monet naar Londen. Monet schildert mooie delen van de stad, Pissarro richt zich voornamelijk op het landschap en afgelegen landwegen rondom, met grauweheid en deprimerende treurigheid. Cruciaal is dat Pissarro en Monet er Turner ontmoeten die, hoewel ze dat ontkennen, grote invloed heeft op de ontwikkeling van het Franse Impressionisme. Vooral de nieuwe inzichten over en affiniteit met het landschap.

In 1872 gaat Pissarro terug naar Pontoise, richt een nieuwe groep op en verzamelt 15 kunstenaars. Door de vriendschap van Renoir met fotograaf Nadar krijgen ze de mogelijkheid om in zijn vroegere studio, een enorm herenhuis, een eerste expositie in te richten. Met andere uitgenodigde vrienden brengen 30 kunstenaars tezamen 165 werkstukken in. Ook Degas sluit zich hierbij aan en schildert voor het eerst ballerina's, een onderwerp dat nog nooit eerder door iemand is gedaan.

De enige vrouw die er exposeert is Berthe Morisot.

Op 15 april 1874 wordt deze eerste tentoonstelling geopend en verandert voorgoed de kijk op en beleving van kunst.

Het is het schilderij van Monet met een mistige, donkere afbeelding van de haven van Le Havre: een rode zon boven een zwarte zee in heftige penseelstreken, dat de aandacht trekt. Hij noemde het: "Impressie/ zonsopgang".

In een sarcastisch bedoelde recensie door de journalist Louis Leroy betitelt hij de hele expositie als het werk van een

stelletje Impressionisten. Het is als een geuzennaam blijven bestaan.

Hoewel er in die tijd veel buiten wordt geschilderd, is dit niet altijd gebruikelijk. Er is ook veel belangstelling voor personen: in het landschap, in de tuin of binnenshuis. Familietafereken van mensen aan tafel, koppels in het café, op een terras, in de straat of slaapkamer. De Impressionisten willen zien hoe het leven zich ontvouwt, niet hoe mensen er uitzien, ze zijn gefascineerd door hun innerlijk leven.

Degas portretteert veel familieleden, zijn vrouw, kinderen en grootouders. Ook met hun afgunst en verdriet. Hij is opstandig en onhandelbaar. Vanuit zijn rijke familie zou hij een klassiek schilder moeten worden, bezig met gepolijste nimfen en godinnen, maar zijn vele naakten liggen in bad, wassen zich voor de spiegel of in de sloot.

Het uit Engeland overgewaaid paardenrennen krijgt zijn grote belangstelling, als in 1857 de beroemde renbaan van Longchamp wordt aangelegd. Niet de bezoekers, maar de paarden en de veelkeurige jockeys trekken zijn aandacht. Degas ontdekt het pastel en kiest voor heldere, frisse kleuren, waarmee hij een andere plaats inneemt bij het Impressionisme. Vooral de naakte lichamen van zijn modellen krijgen een geheel eigen uitdrukking en het blijkt uitstekend geschikt voor zijn impressies van ballerina's.

Gustave Caillebotte, geboren op 18 augustus 1848 in Parijs, oorspronkelijk een academisch schilder, gaat na een ontmoeting met Monet, over op het Impressionisme. Hij houdt zich vooral bezig met boeren op het land, arbeiders en straattaferelen, direct na de grote renovatie van Parijs: spoorwegemplacementen en boulevards met veel passanten. Beroemd is zijn: "drie parketschavers", op de vloer van zijn eigen atelier.

Paul Gauguin, geboren op 7 juni 1848 in Parijs, begon als eenvoudig, burgerlijk schilder met eenvoudige familie tafereken: zijn vrouw en slapende kinderen. Ook veel landschappen. Komt in 1871 onder invloed van Pissarro, later ook van Renoir, Cézanne en Monet. Vertoeft enige tijd in Denemarken, schildert daar landschappen en zijn eerste zelfportret. Gaat op z'n 43e naar Tahiti en komt tot daar zijn persoonlijke stijl. Ook bekwaam beeldhouwer en graficus.

In de groep van de Impressionisten bevinden zich drie vrouwen, geaccepteerd en zeer bekwaam.

Berthe Morisot, geboren op 14 januari 1841 in Bourges, hanteert een zeer gewaagde penseelstreek. Als een bliksemschicht zigzaggent over het doek en subtiel van kleur. Veel wit in een briljante stofuitdrukking, het beste waar te nemen van heel dichtbij. Veel vrouwen in huiselijke omstandigheden, zoals een moeder bij de wieg. Daarnaast ook vaak in de open lucht. Verblijft enige tijd in Londen, waar ze een studie maakt van het werk van Turner en ook zeegezichten schildert. Morisot is een sterk voorbeeld van het revolutionaire Impressionisme.

Mary Cassat, geboren op 22 mei 1845 in Pittsburgh, Pennsylvania, komt na een studiereis door heel Europa in 1874, naar Parijs. Schildert mensen in de opera, in de tuin en binnenshuis. Veel personen die verstilt voor zich uit staren en hun innerlijke eenzaamheid van emoties beleven. Later werk is sterk ontleent aan het thema: "Moeder en kind" en tevens behoort een serie kleurige houtsneden tot haar hoofdwerken.

Marie Bracquemond, minder bekend. Ze werkt veel in keramiek met grote vazen en potten met een ruw oppervlak. Zij bewerkt die revolutionair met glazuren en veelkeurige oppervlakten. Vervolgens beschildert ze deze met Impressionistisch tafereken: zoals bloemmotieven, portretten en landschappen: Impressionisme voor op de vensterbank. Daarnaast schildert ook zij dromerige, eenzame vrouwen, gezelschappen in de tuin, met stil voor zich uitkijkende gasten.

Georges Seurat, geboren op 2 december 1859 in Parijs, heeft met zijn Pointilistische schilderijen bijgedragen aan de bekendste Impressionistische producten. Met zijn: "Zondagmiddag op het eiland van La Grande Jatte", mag hij in 1886 van Pissarro meedoen aan de laatste Impressionistische tentoonstelling, waar het alle aandacht trekt. Het leidt tot een wending in de schilderkunst. Voorheen worden momenten vastgelegd, Seurat schildert raadselachtige groepen in vaak comprimerende situaties. Daarbij ontleent hij meerdere figuren aan imposante schilderijen van grote voorgangers. Vooral de houdingen van klassieke gratiën spreken hem aan.

Hij is gefascineerd door de werking van kleuren naast elkaar en de invloed van waarneming. Daar maakt hij uitgebreide studies van en verdiept zich in de suggesties die ze, in combinatie, oproepen. Rood wordt sterker naast groen en groepen stippen werken samen. Daar worden in de reportage meerdere voorbeelden van gegeven. Later werkt hij deze theorieën uit in rustige landschappen.

Vincent van Gogh, geboren 30 maart 1853 in Zundert, komt in 1886 naar Parijs, net voor de achtste en laatste tentoonstelling van de Impressionisten en is zeer onder de indruk. Hij sluit vriendschap met Pissarro, Seurat en Gauguin en verdiept zich in hun werk. Zijn sobere sfeer van het boerenland wordt ineens helder en spontaan, waardoor zijn palet drastisch verandert. Hij is bevriend met de Italiaanse Agostina Segatori die hij enkele keren heeft geschilderd. In 1888 verlaat Vincent Parijs en vertrekt naar St-Remy. Het Impressionisme is over het hoogtepunt heen en andere stijlen ontwikkelen zich, zoals het Fauvisme. Renoir schildert nog vele jaren mollige naakten voor de handel. Monet blijft in het buitenverblijf nog 40 jaar bezig met zijn vijvers en schildert, oud en bijna blind, nog vier enorme wanden met waterlelies.

De meest beroemde schilderlocaties: (na de pauze)

De Impressionisten zochten vooral hun onderwerpen in de natuur: wind, regen, rotsen, water, sneeuw, bergen en strand, komen veel voor. Dichtbij en ver van huis.

Monet schildert veel velden met klaprozen, zonnige tafereelen aan de rivier en vaak de haven van Le Havre. Later verhuist hij naar Giverny, waar hij een grote vijver met veel lelies laat aanleggen. Hij bouwt een boot om van daaraf het water te kunnen schilderen.

Renoir is gefascineerd door mensen, wandelend in de natuur of dansend. Hij heeft de ambitie de sfeer van het moderne Parijs te schilderen op het moment dat het gebeurt. In Montmartre laat hij een tuin inrichten achter zijn atelier waar feesten en bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd. Ook houdt hij zich bezig met het station: trein, stoom, rook en actie.

Pissarro schildert in Pontoise zonnige boomgaarden en velden vol goudgeel koren. Ook dorpsgezichten en tuinen. Zelfs winterlandschappen hebben een warme gloed. Hij verhuist naar Louveciennes en schildert er gebouwen en hun omgeving. Later ook stilleven.

Bazille heeft in zijn korte leven veel belangstelling voor de vrije natuur en schildert heldere landschappen met een lichte, transparante atmosfeer, zoals de open plek in het bos. Ook veel harmonieuze tafereelen tussen personen, zoals de Familie reünie.

Paul Cézanne, geboren in Aix-en-Provence op 19 januari 1839, behorend tot de Impressionisten, maar met een geheel

eigen stijl, donker, zwartgallig en mistroostig. Hij noemt dat Couille Art.

Hij vertrekt 1861 naar Parijs en ontmoet Pissarro, die hem uitnodigt mee te gaan naar Pointoise. Daar haalt hij hem over te werken met een zonnig palet en een spontane penseelstreek. Cézanne schildert vervolgens heldere landschappen en sneeuwvelden met voorkeur voor gekleurde schaduwen. Ook personen in actie en stilleven met fruit. Latere ontwikkelingen van Cézanne zijn vooral voorboden van het kubisme en fauvisme.

Korte samenvatting van een vier uur durende, uiterst interessante documentaire van de BBC met presentator Waldemar Januszczak.

Martin van der Mey.

Wat betreft de kunstavonden in 2017 wordt u per mail geïnformeerd.

Wel bekend is reeds de Kunstavond van **27 januari 2017; lezing door Gerd Renshof 'schildertechnieken uit de 17e eeuw'**.

Alle kunstavonden beginnen om 20.00 uur.

Introductie is toegestaan!

TENTOONSTELLING DE TOETS

De kortste en de laatste in P'Arts.

Het is de tragische geschiedenis van één van de mooiste expositieruimten in Zeist en omstreken, dat er door het gemeentebestuur is besloten de grond onder het gebouw te verkopen aan een projectontwikkelaar. Er komen een overbodige Supermarkt en appartementen.

Het oorspronkelijke Eneco-gebouw, met vele ruime kantoren, die allemaal door een groot aantal kunstenaars met verschillende disciplines functioneel werd gebruikt als atelier, staat leeg en zal worden gesloopt.

De plaats van het gebouw in het centrum van Zeist was ideaal. Tevens bleek de zeer ruime ontvangst- en presentatiehal, waar destijds elektrische apparaten werden gedemonstreerd, onder de nieuwe naam P'Arts, uitstekend geschikt voor tentoonstellingen. Dat leidde tot grote belangstelling van veel individuele kunstenaars en -verenigingen om hier hun werk, met een veelheid aan onderwerpen, te exposeren. Ook de Toets heeft in deze mooie ruimte veelvuldig haar jaarlijkse

expositie, over twee weekenden met tussenliggende week, mogen onderbrengen. Deze exposities trokken vele bezoekers uit Zeist en omgeving.

Heden bleek er nog slechts één laatste mogelijkheid om het werk tentoon te stellen in het weekend van 10 en 11 september 2016. Waarschijnlijk door deze versobering zijn er door minder leden werkstukken aangereikt dan gebruikelijk. Normaal meer dan 50, nu nog net geen 40.

Desondanks heeft de zorgvuldige inrichting door de commissie geleid tot een waardige en presentabele expositie.

Op vrijdagavond 9 september heeft de heer Marcel Fluitman, wethouder van Cultuur in de gemeente Zeist, deze expositie geopend. Hij prees de aanwezigheid van een stabiele en actieve vereniging als de Toets, als een wezenlijk aandeel in de samenleving en wenste ons, ook in de toekomst, een goede plaats in het culturele leven van Zeist. Ook sprak hij zijn waardering uit over de kwaliteit en de veelheid aan onderwerpen van de geëxposeerde werken.

Tevens gaf hij te kennen, zich persoonlijk in te zetten om voor een vereniging als de Toets, alsmede andere kunstzinnige organisaties, de mogelijkheden voor openbare activiteiten binnen Zeist te vergroten. Door deze opmerkingen, werd hij met een hartelijk applaus bedankt voor zijn betrokkenheid, waarna hij onder grote belangstelling de opening van de kortste en de laatste expositie in P'Arts verrichtte.

Martin van der Mey.

GUSTAVE COURBET EN DE NATUUR

Vaak wordt beweerd dat sinds de Tweede Wereldoorlog het natuur- en landschapschilderen een minder belangrijk thema zou zijn. Dat het saai en nietszeggend is, slechts l'art pour l'art en niets toevoegt aan het moderne kunstveld. In de abbaye d'Auberive in midden Frankrijk was tot 15 september 2016 een tentoonstelling gewijd aan de natuurschilderingen van Gustave Courbet (1819-1877) en de verstrekkende gevolgen, die zijn visie in de kunstwereld had en nu nog heeft op contemporaine kunstenaars.

Courbets visie op wat kunst is, beschreef hij in een manifest 'La Réalisme'. Hij stelt dat een kunstenaar een objectieve weergave moet geven van de werkelijkheid en zich moet bevrijden van de 'burgerlijke' smaak: er zijn geen geschikte en ongeschikte onderwerpen. De kunstenaar moet laten zien wat er speelt in de wereld, de inhoud van de kunst moest verbreed worden naar alledaagsheid. Het manifest zorgde in de loop van de negentiende eeuw voor een enorme verschuiving in de manier waarop kunstenaars over zichzelf dachten. Ze ontwikkelden een overtuiging dat kunstenaars -en niet de academie- een individuele visie kan formuleren over wat kunst is of kan zijn.

Het schilderen van landschappen was eeuwenlang een geduldwerkje, gebonden aan strikte academische regels. Eerst werd nauwkeurig een ondertekening gemaakt op het geprepareerde doek en daarna werden de elementen keurig ingekleurd. Hier en daar werd nog wat pittoresks of exotisch toegevoegd: wat mythologische figuren, een herder met schapen, een bijbels tafereeltje of een antieke ruïne. Vaak werd voor dit laatste een 'specialist' aan het werk gezet. Landschap was geïdealiseerde natuur, fantasie, atelierwerk, mooier en echter dan echt. Courbet verwierp deze academische schildertechnieken, die geassocieerd werden met 'hoge' kunst. Door hem veranderde de eeuwenlange academische praktijk ingrijpend. Hij streefde ernaar buiten in de natuur precies te schilderen wat hij zag, zelfs smerige en onplezierige zaken. Hij veroorzaakte verschillende schandalen met zijn werkwijze en onderwerpen. Hij weigerde zijn onderwerpen te idealiseren of mooier af te beelden. Hij schilderde vaak in sombere kleuren, gebruikte een donker palet, met sterke licht-donker contrasten. Als je de tentoonstelling heb gemist kun je in en rond Courbets geboorteplaats Ornans de exacte locaties waar hij schilderde gaan bekijken, net zoals tienduizenden kunstliefhebbers dat

nog jaarlijks doen. Op grote aanplakborden is te zien hoe Courbet die natuur weergaf.

Zijn schilderijen zien er net zo ruig uit als zijn onderwerpen. Hij noemde zichzelf autodidact. Hij ontwikkelde een manier om met grove kwasten en een paletmes de volumes van rotsen en vegetatie te suggereren, zowel op groot als op klein formaat, spelend met lichtinvallen. Daardoor kregen zijn natuurschilderingen een wonderlijke schoonheid en onbedoelde emotionele betekenis. Een totaal andere emotie of ontroering dan 'het ideaal' van de romantiek of de extreme gemoedstoestanden die de latere impressionisten, fauvisten en expressionisten bewust opriepen, met sterke kleuren, vervormingen en abstractie van de natuur.

In de tentoonstelling Courbet en de natuur, exposeerden naast de Grote Meester vanzelfsprekend contemporaine kunstenaars, die qua persoonlijkheid of werkwijze vergelijkbaar zijn. Veel neorealistisch werk met technieken van deze tijd. Ronan Barrot werkt met acryl en heeft eenzelfde snelheid van penseelvoering en de bijzondere realistische visie als Courbet. De inmiddels overleden Paul Rebeyrolle werkt hyperrealistisch en rangschikt natuurlijke materialen op zijn kunstwerken: takken, aarde, haren enz., grote driedimensionale composities op doek. Toch zijn het geen installaties. Het werk van de fotografe Evi Keller, weerspiegelingen van bomen in het water, paste prachtig in de tentoonstelling. Evenals de videokunst van Jacques Perrontes, die in een traag veranderend beeld een uitgebreid landschap met zacht bewegende boombladeren en grassprietten in de wind laat zien. Met steeds wisselende lichtinvallen. Het lijkt in

eerste instantie ver van de schilderijen van Courbet te staan, maar deze contemporaine techniek laat je juist de realiteit, het realisme, het wisselende licht in de natuur, nog heftiger ervaren. Zoals olieverf op doek uitvloeit/vervloeit tot definitief beeld, zo vervloede de film ook heel traag tot een prachtig eindconcept.

Door in de mooi samengestelde tentoonstelling het materiaalgebruik, de werkelijkheid en het licht dat Courbet introduceerde in zijn natuurschilderingen, te benadrukken, overtuigen de contemporaine kunstenaars dat het weergeven van natuur en landschap zeker geen achterhaald thema hoeft te zijn. De werkelijkheid van de natuur is wonderlijker dan fantasie.

Coby van der Neut

MARTEN EN OOPJEN.

Vandaag weer een dagje Amsterdam. Af en toe moet ik weer even ademhalen daar. Vaste prik is meestal het Van Gogh museum en het Rijks. In het Rijksmuseum wilde ik uiteraard de schilderijen van Marten en Oopjen zien. Het was natuurlijk gigantisch druk. De prachtige schilderijen hangen in de nachtwachtzaal waar het altijd vol toeristen is, maar nu extra vanwege de beide kunstwerken. Ik ga ervan uit dat alle lezers weten wie Marten en Oopje zijn. Sinds dit jaar zijn het Rijksmuseum en het Louvre in Parijs de trotse bezitters van deze portretten. Ze waren daarvoor bijna nooit in het openbaar te zien. Nu worden ze eerst in het Rijksmuseum en daarna in het Louvre tentoongesteld.

Rembrandt maakte de portretten van Marten Soolmans en Oopjen Coppit in 1634, een jaar na hun huwelijk. Aan hun kleren is te zien dat beiden tot de geboede burgerij behoorden.

Wie waren deze twee personen nu precies en waarom schilderde Rembrandt hen. Dat wil ik in het kort hier vertellen. Jan Soolmans, de vader van Marten, was een koopman uit Antwerpen. In 1585 werd de stad veroverd door de Spanjaarden en de familie besloot uit te wijken naar Amsterdam, waar hij zes jaar later poorter werd van de stad. Hij handelde o.a. in peper, suiker. Vanaf 1598 had hij een suikerraffinaderij. Maar door zijn opvliegend karakter had hij vaak ruzie. Hij stond ook bekend als vechtersbaas en moest zich heel vaak verantwoorden voor de kerkenraad.

Maar 1613 werd Marten geboren en hij groeide op in de suikerraffinaderij. Ondanks dat de familie zeer rijk was had Marten geen gelukkige jeugd. Er was veel sprake van huiselijk geweld. In 1626 stierf zijn vader en zijn moeder Willemina Salen verhuisde naar Amersfoort. Marten ging rechten studeren in Leiden. Hij was pas 15 jaar, wel erg jong, maar waarschijnlijk zag hij het niet zitten om met zijn moeder in het toen saaie provinciestadje Amersfoort te leven. Toen Amersfoort ook belegerd werd door de Spanjaarden vertrok moeder Marten ook naar Leiden of ze was ook bezorgd voor haar zoon in het verre Leiden.

Marten en Rembrandt woonden vlak bij elkaar in Leiden. Ze moeten elkaar absoluut tegen gekomen zijn.

Oopjen Coppit was twee jaar ouder dan Marten. Ze werd in 1611 geboren in Amsterdam. Haar ouders heetten Hendrick Coppit en Silleken Princen. De familie was rijk geworden door handel in graan en buskruit. Ook behoorde de familie tot de kleine groep van machthebbers in Amsterdam. Oopjens vader had een doctoraat in de rechten van Orléans maar in plaats van een carrière in de politiek was hij ambtenaar in

Amsterdam. Wel was hij regent van het Leprozenhuis in Amsterdam. Hij was in elk geval de tegenpool van de onbehouden vader van Marten. De jeugd van Oopjen was een stuk gelukkiger dan van Marten. Ze had twee zusjes en ze verbleef vaak op het landgoed van haar opa dat vlakbij Naarden lag.

In 1633 trouwden Oopjen en Marten in de Nieuwe kerk in Amsterdam Grappig te vermelden was dat de bruidegom 22 jaar was en de bruid 20, maar in werkelijkheid was het andersom. In die tijd was het erg jong. Er was toestemming van de hele familie nodig om op deze leeftijden te trouwen. Dankzij de bruidsschat was het huwelijk geen probleem. De families kenden elkaar ondanks dat Marten in Leiden woonde en Oopjen in Amsterdam. Na de bruiloft trok Marten bij de familie van Oopjen in. Oopjen was al zwanger toen ze trouwden. Waarschijnlijk was dat ook de reden van het huwelijk. Hun zoon Hendrik stierf voordat hij een jaar was. In 1636 kregen ze nog een zoon, Jan en een jaar later een dochter, Cornelia. Alleen de zoon zou zijn kindertijd overleven. Het gezin verhuisde naar Naarden waarschijnlijk omdat de opa van Oopjen daar een landgoed had. Het huwelijk van Marten en Oopjen was van korte duur. In 1641 stierf Marten plotseling op 28 jarige leeftijd. Van zijn carrière was dus niets terecht gekomen. Zijn studie niet afgemaakt en ook geen politiek ambt of iets dergelijks. Oopjen bleef in Naarden wonen met zoon Jan.

In 1647 trouwde Oopjen voor de tweede keer met kapitein Maerten Daey, een weduwnaar met drie kinderen, die op een landgoed in Groenekan woonde. Het is de vraag of ze wel het plan had om met Maerten te trouwen of dat het moest vanwege de zwangerschap. Het paar verhuisde naar Amsterdam waar hun zoon Hendrick werd geboren. Deze zoon is waarschijnlijk vroeg gestorven want in 1651 werd er nog een zoon Hendrick gedoopt. In 1659 stierf Maerten Daey. Oopjen bleef met haar ongetrouwde zoon Jan Soolmans in Amsterdam wonen. Later verhuisden ze naar Alkmaar waar Oopjen in 1689 op 78 jarige leeftijd stierf.

Ik vond de portretten erg fraai overkomen. Ze zien er op zijn mooist uit met alle tierlantijnen van die tijd. Het feit dat ze er zo goed op staan is eigenlijk vreemd, want alleen vorsten lieten zich zo portretteren. Wel lieten zeer welgestelden en invloedrijke elite zich zo vereeuwigen. In elk geval het is de moeite waard de schilderijen te gaan zien en te letten op alle details, zoals bijvoorbeeld de voet van Oopjen die in de richting van Marten beweegt en die op zijn beurt haar

tegemoet treedt met een handschoen in zijn uitgestoken linkerhand. Dit was in de 17de eeuw het symbool van het gezag van de man over zijn vrouw. Het gordijn dat van Oopjens portret overloopt naar het portret van Marten. Het zorgt voor een soort verbinding, daarom mogen deze portretten nooit gescheiden worden. Kortom er zijn vele details te zien en zeker de moeite waard om de twee te gaan zien. Met een museumkaart loop je zo naar binnen.

Hans Doortmont.

DAGJE AMSTERDAM (2)

Af en toe moet ik als Oud-Amsterdammer even ademhalen in mijn geboortestad en meteen een rondje museum doen. Ik word er soms heel hijgerig van. Er is zoveel te zien en er is zo weinig tijd. Het is 's morgens soms een worsteling om met de auto naar Amsterdam te gaan. Met de trein ga ik bijna nooit meer, want als ik ga zijn er altijd problemen met het spoor. Dus met de auto tot Diemen en verder met de tram. Ik ben begonnen met de "badkuip", het Stedelijk museum. Hier exposeert op het ogenblik de Zwitserse kunstenaar **Jean Tinguely** (1925-1991). Met een museumkaart en drie euro ben je binnen. De tentoonstelling heet: Jean Tinguely Machine spectacle.

In 1961 heb ik de tentoonstelling "Bewogen beweging" bezocht, waarin ook werken van hem te zien waren. Het weerzien met deze werkende machinesculpturen was

geweldig. Ik kon mij slechts vaag deze apparaten herinneren, maar nu vond ik het fantastisch. Meer dan honderd merendeels werkende machines, films, foto's, tekeningen en archiefmaterialen staan hier tentoongesteld. Ook zijn er vroege draadsculpturen en reliëfs van hem te zien. Tinguely probeert hier de abstracte schilderijen van Malevich, Miró en Klee na te bootsen en in beweging te zetten, zoals de interactieve tekenmachine en de wild dansende installaties van schroot, verder afval en gebruikte kledingstukken en zijn strakke militaristische zwarte sculpturen.

De expo besteedt veel aandacht aan zijn zelfdestructieve performances en de enorme installaties die hij maakte in de jaren 1969 en 1970 als een Hommage aan New York. Als sluitstuk van de tentoonstelling en voor het eerst in Nederland, staat hier zijn monumentale Mengele-Totentanz (1986). Deze installatie staat in een verdonkerde zaal met veel schaduwwerking. Tinguely maakte dit naar aanleiding van een verwoestende brand. Het werk is opgebouwd uit de overblijfselen van die brand. Verkoolde balken, landbouwmachines van de firma Mengele en dierenskeletten. Het verwijst uiteraard ook naar de Naziconcentratiekampen. Samenwerking met verschillende kunstenaars stond centraal in zijn loopbaan, maar ook met museumdirecteuren, zoals Willem Sandberg van het Stedelijk museum.

Tinguely had ook veel contact met Duitse kunstenaars, vooral uit Düsseldorf. Veel van het fragiele werk is in bruikleen gegeven aan het Stedelijk uit het Tinguely museum in Bazel.

Verder is het fantastisch dat de filmmaker Ed van der Elskens de bewegende sculpturen in zwart wit heeft vastgelegd. Tevens heel bijzonder kleurenfilm materiaal van Louis van Gasteren, ook afkomstig van de tentoonstelling "Bewogen Beweging". Er is zelfs een klein beetje geluid bij.

Een klein stukje geschiedenis. Jean Charles Tinguely, koosnaam Jeannot, wordt op 22 mei 1925 geboren in het Zwitserse Fribourg. In 1941 start hij als étaleur in opleiding bij een warenhuis. Van 1941 tot 1944 volgt hij cursussen aan de kunstnijverheidsschool in Bazel. In 1944 begint hij met artistieke experimenten, eerst als schilder en dan als maker van ijzerdraadsculpturen. Daarna krijgt hij veel aandacht door zijn bewegende étalages. In 1950 trouwt hij met Eva Aeppil en krijgt hij een dochter Miriam. Ik vermeld dit omdat mijn jongste dochter ook zo heet. In 1952 gaat hij naar Parijs. Zwitserland was niet zo inspirerend meer. Daar werkt hij aan zijn door kleine motoren aangedreven ijzerdraadsculpturen. Er

volgden vele tentoonstellingen. o.a. met Brancusi, Marcel Duchamp en Alexander Calder.

In 1985 ondergaat hij een hartoperatie en dat heeft directe invloed op zijn werk. Ook ontwerpt hij lampen, stoelen en tafels voor een café in Kyoto.

Na deze fantastische en interessante tentoonstelling, die absoluut de moeite waard was, ben ik gelopen naar Het Rijks, want daar ging ik eigenlijk voor. De tentoonstelling over Hercules Segers (1590-ca.1640). Hij behoort tot de geheimzinnigste meesters van de Hollandse zeventiende eeuw. Rembrandt was een bewonderaar van hem. Het is een hele tijd geleden dat hij leefde, zodat veel werk verloren is gegaan. Zijn oorspronkelijke oeuvre, dat groot moet zijn geweest, is geslonken tot achttien schilderijen en honderd en nog wat prenten. We weten helaas weinig van hem, want hij had leerlingen nog biografen. Er is één uitzondering, namelijk Samuel van Hoogstraten. Die beschreef hem in : "Inleyding tot de hooge schoole der schilderkonst "uit 1678. Hij vertelt dat hij een sappelaar was, die hemden verknipte om erop te kunnen schilderen en afdrukken. Segers was een meester van het "Stimmungslandschaft". Etsplaten gaf hij meerdere levens door nieuwe afdrukken in te kleuren en aan te vullen en de etsplaat te behandelen met bijvoorbeeld suiker. Vlekken en krassen waren zeer welkom en voorstellingen konden veranderen. Bijvoorbeeld een schip werd een boomstronk of andersom. Segers bouwde daar zijn oeuvre op, voor zover wij weten als eerste. Onder moderne grafici is hij de meest nagevolgde 17e eeuwse kunstenaar. Ook de dichtkunst vond in hem een geweldige bron. Hij had een buitengewoon gevoel voor sfeer, het vermogen van de hak op de tak te springen en daar dan weer iets origineels van te maken. Segers behoort met Rembrandt tot de kunstenaars die dat principe echt zichtbaar en met plezier toepasten. Het mooiste en meest bijzondere in zijn werk zijn de stemmingswisselingen die hij wist aan te brengen, soms tot drie, vier keer toe, enkel met wat kleur en schaduw in één en hetzelfde landschap. Niemand vóór hem deed dat ooit zo.

Een klein beetje geschiedenis weer. Hercules Segers was een schilder en prentmaker geboren in 1589/1590 in Haarlem en gestorven ongeveer in 1634 in 's-Gravenhage. Rembrandt bezat enige werken van hem, omdat hij hem zeer bewonderde. De tentoonstelling is prachtig ingericht. De zalen zijn allemaal heel donker, zodat alles prachtig belicht wordt. Ook zeer de moeite waard.

Tenslotte ben ik naar de nieuwe kerk geweest waar een tentoonstelling was over 90 jaar Marilyn Monroe. Een heel fascinerende tentoonstelling met veel onbekende dingen over haar.

Hans Doortmont.

TINUS

Een paar weken geleden bezocht ik museum Voorlinden in Wassenaar. Eigenaar en verzamelaar Van Caldenborgh is niet alleen liefhebber van de grote abstracte schilderijen van Ellsworth Kelly, maar hij is ook verzamelaar van werk van Pyke Koch(1901-1991). Koch gebruikte zijn fotografische schilderijstijl om een bizar of fantastisch onderwerp uit te beelden en zijn werk wordt daarom magisch realistisch genoemd.

Het schilderij De Kooi van Pyke Koch intrigeerde mij onmiddellijk omdat het me doet denken aan een episode uit mijn jeugd. In het dorp waar ik ben geboren en opgegroeid woonden net na de Tweede Wereldoorlog eigenlijk alleen hardwerkende boeren en arbeiders. Een uitzondering daarop was Tinus. Hij was tot zijn 50ste jaar bij zijn ouders blijven wonen. Na hun dood had hij de boerderij en het grote perceel landbouwgrond verkocht. Het kapitaal dat het opleverde, besteedde hij aan de bouw van een buitengewoon luxueus huis aan de rand van het dorp. De vrijgezelle Tinus maakte er een klein paleisje van, alsof hij het plan had om er met een groot gezin te gaan wonen. En als de dorpsjeugd hem plagend de vraag stelde of hij al een vriendinnetje had, antwoordde hij steevast: "Als het kooitje klaar is, komt het vogeltje vanzelf".

Tinus noemde zijn grote huis een kooitje. Een kooitje is een bekend thema in de 17^e eeuwse liefdessymboliek en heeft in de kunsten altijd zijn symbolische betekenis behouden, tot de huidige feministische kunst aan toe. Een minnaar/minnares wordt vaak met een gevangen vogel vergeleken. Zowel Cats als Heinsius leverden als eersten voorbeelden van deze beeldspraak, literair en beeldend. Cats doet dat in zijn embleem 'Amissa libertate laetior' - door hemzelf vertaald als 'Bly, door slavernij' - waarin de minnaar zich, gevangen als een vogel in een kooi, gelukkig acht in deze situatie. Heinsius hanteert een hoofser concept, en laat de minnaar om zijn verloren vrijheid klagen als de vogel onder toezicht van Cupido uit vrije wil de kooi invliegt. Daarentegen als een meisje een kooi vasthoudt, moest de specificatie in morele zin

duidelijk zijn. Het heeft dan een genitale/sexuele betekenis: het meisje gaf al dan niet te snel haar maagdelijkheid prijs.

De bouw van Tinus' huis begon in het vroege voorjaar en zomers werd hij inderdaad gesignaleerd met een voor ons onbekende jonge schoonheid aan zijn arm. En in de herfst luidde het vrolijke carillon op het gemeentehuis, want Tinus trouwde in het bijzijn van een paar getuigen met wat wij zijn 'vogeltje' noemden en samen betrokken ze het prachtige huis. Maar niet voor lang, want in de winter stierf Tinus onverwacht aan een hartstilstand.

Het schilderij De Kooi van Pyke Koch toont een vrouw, die een vogelkooi vasthoudt met daarin een dood vogeltje. Haar blik is gericht op het dode beest dat op zijn rug met zijn pootjes omhoog in zijn kooitje ligt. Haar mond vertrekt in licht afgrijzen. Ze lijkt achter de kooi te staan, maar als je omhoog gaat met je blik zie je dat de schilder ook de vrouw zelf in de kooi achter de tralies heeft afgebeeld. Een verwarrend realistisch onrealistisch schilderijtje.

Omdat Tinus en zijn 'vogeltje' erg teruggetrokken hadden geleefd had niemand in het dorp gelegenheid gehad om haar

echt te leren kennen. Ook ik heb haar vroeger nooit persoonlijk ontmoet. Ze verkocht al heel snel Tinus' 'kooitje' en vertrok net zo geruisloos als ze in ons dorp gekomen was. Toen ik het schilderij van Pyke Koch in museum Voorlinden zag, en oog in oog stond met de vrouw achter, nee in de kooi, moest ik daarom onmiddellijk aan haar denken.

Het verhaal van Tinus en zijn kooitje, hoe bizar en fantastisch ook, is realiteit. Ik vroeg me daar in Voorlinden af: "Zou Pyke Koch het verhaal uit mijn jeugd soms ook gehoord hebben?" Hij woonde en werkte in Utrecht en in zijn jeugd heeft hij hier in Zeist op het Christelijk Jongensinternaat gezeten. Het zou zo maar kunnen dat het hem ter ore was gekomen, want hoe bizar of fantastisch kan het leven zijn?

Bij het zien van al die grote abstracte saaie werken van Ellsworth Kelly vraag ik me nooit iets af. Ik krijg er ook nooit zulke wonderlijke associatieve gedachten bij. Geef mij maar Pyke Koch!

Coby van der Neut

DE WALK-ART MARKT.

Jaarlijks vindt in de nazomer de langzaam legendarisch wordende kunstmarkt in het Walkartpark aan de Slotlaan te Zeist plaats. Ook de Toets heeft hier sinds enkele jaren een opvallende kraam om onze naam en activiteiten te promoten.

Dit jaar is er op de zonnige zaterdag 13 augustus opnieuw een overweldigende belangstelling voor. Parkeerplaatsen voor auto's zijn tot in de ruime omgeving bezet en vanaf het bankgebouw van de ING op de hoek van de 2e Hogeweg tot aan de rand van het park bij het Gemeentehuis staan de fietsen rijen dik tegen de hekken en de bomen. In het park klinkt muziek van vrolijke muzikanten en honderden geïnteresseerde passanten bevolken de vele paden en tonen belangstelling voor de uitgestalde kunstuitingen in de vele tientallen kramen.

Er is voor de aanwezigheid van de Toets op deze markt door onze publiciteitscommissie vooraf al veel werk verzet, zoals: het oproepen van hulp bij het vervoer van materialen met minstens 2 grote auto's van het atelier naar de markt en na afloop weer terug.

Hulp bij het opbouwen en inrichten van de kraam met schilderijen en kunstzinnige attributen, het ophangen van het achterdoek, neerleggen van promotiemateriaal en het plaatsen van de Toetspijlen voor de struiken.

Het uitnodigen van leden die rond de kraam willen komen tekenen of schilderen om de stemming en intentie te ondersteunen.

Tevens het verzoek aan enkele enthousiaste leden die voor de kraam willen staan om het publiek aan te spreken en informatie over de Toets uit te dragen.

Op de markt blijft het interessant om uit de passerende menigte de onverschillige voorbijgangers te selecteren van de mensen die met een geïnteresseerde blik onze kant opkijken en aanspreekbaar blijken om met een charmante opmerking, "informeel", over de Toets te worden ingelicht.

De Walk-Art Markt is een terugkerende, waardevolle gebeurtenis waaraan de Toets een wezenlijke bijdrage kan leveren. We zijn er van overtuigd op deze dag contacten te kunnen leggen met personen die we later in het atelier als nieuwe leden kunnen begroeten. Dat is ook dit jaar weer het geval gebleken.

Volgend jaar zullen we zeker weer meedoen aan deze kunstzinnige manifestatie in Zeist.

Martin van der Mey

ZEIST OP DOEK

Van uit de PR-commissie is het initiatief gekomen, onder auspiciën van Clary, om bekende punten welke uit het Zeister straatbeeld verdwijnen vast te leggen op doek.

Op haar oproep om mee te doen is door enkele leden gehoor gegeven en zij hebben dan ook ter plaatse geschilderd.

Het ging o.a. om het tunneltje onder het Emmaplein, deze is inmiddels verdwenen vanwege het nieuwe Centrumvisie.

Leden van de schildervereniging De Toets schilderden, nog op het nippertje, het tunneltje, compleet met het kunstwerk dat de bekende beeldend kunstenaar Yvonne Keijser uit Utrecht hiervoor maakte. Deze week wordt het tunneltje afgebroken.

De Allegrotuin op de hoek Weeshuislaan en Antonlaan wat nu nog een stadstuin is zal binnenkort toch bebouwd gaan worden.

Dan de flats aan de Margrietlaan worden momenteel gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe bebouwing in het Kerckebosch.

Van de deze schilderssessies zijn foto's gemaakt, die waren te bewonderen in de rubriek "de Week in Beeld" van onze Zeister Nieuwsbode. Hopelijk heeft dit bijgedragen aan de promotie van onze vereniging.

Jan Drent

SCHILDERACHTIGE LEUSDERHEIDE

Dit was de laatste zomertoets van dit jaar, maar een mooie afsluiting.

werf een nieuw lid
in het belang van
de toets
en
het unieke programma

Uitspraak rechter

Zeist mag tunneltje toch slopen

Zeist kan maandag beginnen met de sloop van het tunneltje tussen de Weeshuislaan en de Voorheuvel.

René Cazander

Zeist

Dat heeft de rechter gistermiddag beslist. De stichting Beter Zeist was naar de Utrechtse rechtbank gestapt om de sloop van het tunneltje bij de Albert Heijn tegen te houden. De inhoudelijke behandeling van de zaak diende gisteren, omdat de gemeente maandag al met de sloop wil beginnen.

Beter Zeist denkt dat de gemeente met de sloop al vooruitloopt op verkeersbesluiten, die nog niet door de gemeenteraad genomen zijn. De voorzieningenrechter wijst het verzoek af, omdat het verkeersbesluit aan de wettelijke vereisten voldoet.

Dat de stichting Beter Zeist eigenlijk vindt dat de gemeente met de sloop van de tunnel en de aanleg van een nieuwe weg vooruitloopt op de herinrichting van het centrum, terwijl er nog procedures lopen, kan de voorzieningenrechter niet meenemen in zijn oordeel, aldus de rechtbank.

Teleurgesteld

Beter Zeist is teleurgesteld, maar niet verrast door de uitspraak. Voorzitter Egbert Visscher: „De rechter was begripvol, maar zij vond toch dat zij zich moest beperken tot het besluit over het omrijden en de directe veiligheidsaspecten. Dat is gebruikelijk bij een kort geding. Daarin komen context en grondslag van besluiten meestal niet aan bod, omdat de rechter snel

▲ Kunstenaars nemen de kans waar om het tunneltje nog een keer vast te leggen, voordat het wordt gesloopt. FOTO: MENNO BAUSCH

en kort de zaak wil afhandelen.”

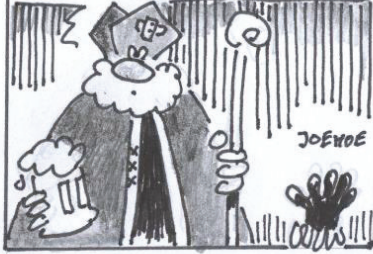
De juridische strijd om het tunneltje heeft de discussie over de toekomst van het centrum van Zeist weer doen oplaaien. De eerste werkzaamheden, omschreven in het centrumplan, zijn al gestart. Zo wordt het Walkartpark momenteel vernieuwd en zijn winkelpuien aan Belcour naar voren gehaald.

Toch is het laatste woord niet gesproken. Op sociale media roerden voor- en tegenstanders van de aanpak zich de afgelopen dagen weer volop. Zo breekt voormalig centrummanager van Zeist, Annemiek Verstappen een lans voor pleinen. „Een goed centrum heeft pleinen nodig, de plek waar mensen samen komen.” Zonder plekken om samen te komen, liggen volgens haar ook sluiting van bibliotheek, muziekschool of buslijnen op de loer.

„Ook in Zeist kunnen we ruimte maken voor terrassen. Een ervan is rondom de Markt en daarvoor moet die tunnel weg.”

DR. HEINZ PAAB.

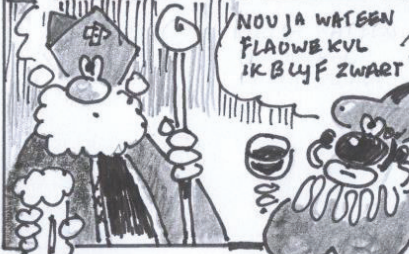
GOEDEN AVOND TE ZAAM
MIJ TREFT ABSOLUUT GEEN BLAAM

HET WORDT WEER EEN TIJD VAN ZEUREN
OVER DISCRIMINATIE EN ALLERLEI KLEUREN

HOUD OP. IK WIL NIETS MEER HOREN.
IK HEB WATJES IN MIJN OREN

STOP ALS JE IETS WIL WETEN MOST
JE DE STRIP VAN 2015 LEZEN

HAAL IN HEMEUSNAAM DIE KERSTFIGUUR NAAR
JE WEEET WEL DIE ZEMELAAR.

GOD ZIJ DANK
HET WORDT ALTIJD WEER KERST

KERST IS TOCH ZONDER DISCRIMINATIE
DAT'S EEN GEWELDIGE PRESTATIE

WIJ BEULEN
RENDIGREN

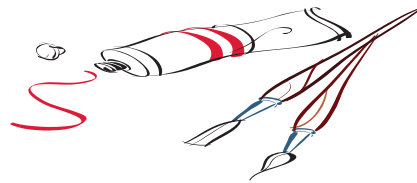

OKÉ IN ELK GEVAL EEN HEEL
KREATIEF JAAR.

HANS DOORHEMONT 2016

programma

Week 49, december

ma	mi	05	keuze d./eigenwerk	ah
di	mo	06	open atelier	-
di	mi	06	-	mb
di	av	06	-	jk
wo	mo	07	-	ks
wo	mi	07	-	mt
wo	av	07	-	jh
do	mi	08	-	hn
do	av	08	open atelier	-

Week 50, december

ma	mi	12	naaktmodel	ah
di	mo	13	open atelier	-
di	mi	13	-	mb
di	av	13	-	jk
wo	mo	14	-	ks
wo	mi	14	-	mt
wo	av	14	-	jh
do	mi	15	-	hn
do	av	15	open atelier	-

Week 51, december

ma	mi	19	stilleven	ah
di	mo	20	open atelier	-
di	mi	20	-	mb
di	av	20	-	jk
wo	mo	21	-	ks
wo	mi	21	-	mt
wo	av	21	-	jh
do	mi	22	-	hn
do	av	22	open atelier	-

Week 52 en 01, Vakantie

Zaterdag 7 januari 2017, Nieuwjaarsreceptie 16.00 uur

Week 02, januari

ma	mi	09	gekleed model	ah
di	mo	10	open atelier	-
di	mi	10	-	mb
di	av	10	-	jk
wo	mo	11	-	ks
wo	mi	11	-	mt
wo	av	11	-	jh
do	mi	12	-	hn
do	av	12	open atelier	-

Week 03, januari

ma	mi	16	keuze d./eigenwerk	ah
di	mo	17	open atelier	-
di	mi	17	-	mb
di	av	17	-	jk
wo	mo	18	-	ks
wo	mi	18	-	mt
wo	av	18	-	jh
do	mi	19	-	hn
do	av	19	open atelier	-

Week 04, januari

ma	mi	23	naaktmodel	ah
di	mo	24	open atelier	-
di	mi	24	-	mb
di	av	24	-	jk
wo	mo	25	-	ks
wo	mi	25	-	mt
wo	av	25	-	jh
do	mi	26	-	hn
do	av	26	open atelier	-

Vrijdag 27 januari; Kunstavond

Week 05, januari/februari

ma	mi	30	stilleven	ah
di	mo	31	open atelier	-
di	mi	31	-	mb
di	av	31	-	jk
wo	mo	01	-	ks
wo	mi	01	-	mt
wo	av	01	-	jh
do	mi	02	-	hn
do	av	02	open atelier	-

Week 06, februari

ma	mi	06	gekleed model	ah
di	mo	07	open atelier	-
di	mi	07	-	mb
di	av	07	-	jk
wo	mo	08	-	ks
wo	mi	08	-	mt
wo	av	08	-	jh
do	mi	09	-	hn
do	av	09	open atelier	-

Week 07, februari

ma	mi	13	keuze d./eigenwerk	ah
di	mo	14	open atelier	-
di	mi	14	-	mb
di	av	14	-	jk
wo	mo	15	-	ks
wo	mi	15	-	mt
wo	av	15	-	jh
do	mi	16	-	hn
do	av	16	open atelier	-

Week 08, februari

ma	mi	20	naaktmodel	ah
di	mo	21	open atelier	-
di	mi	21	-	mb
di	av	21	-	jk
wo	mo	22	-	ks
wo	mi	22	-	mt
wo	av	22	-	jh
do	mi	23	-	hn
do	av	23	open atelier	-

Week 09, Voorjaarsvakantie**Week 10, maart**

ma	mi	06	stilleven	ah
di	mo	07	open atelier	-
di	mi	07	-	mb
di	av	07	-	jk
wo	mo	08	-	ks
wo	mi	08	-	mt
wo	av	08	-	jh
do	mi	09	-	hn
do	av	09	open atelier	-

Week 11, maart

ma	mi	13	gekleed model	ah
di	mo	14	open atelier	-
di	mi	14	-	mb
di	av	14	-	jk
wo	mo	15	-	ks
wo	mi	15	-	mt
wo	av	15	-	jh
do	mi	16	-	hn
do	av	16	open atelier	-

Week 12, maart

ma	mi	20	keuze d./eigenwerk	ah
di	mo	21	open atelier	-
di	mi	21	-	mb
di	av	21	-	jk
wo	mo	22	-	ks
wo	mi	22	-	mt
wo	av	22	-	jh
do	mi	23	-	hn
do	av	23	open atelier	-

Week 13, maart

ma	mi	27	naaktmodel	ah
di	mo	28	open atelier	-
di	mi	28	-	mb
di	av	28	-	jk
wo	mo	29	-	ks
wo	mi	29	-	mt
wo	av	29	-	jh
do	mi	30	-	hn
do	av	30	open atelier	-

vrijdag 31 maart, Kunstavond**Week 14, april**

ma	mi	03	stilleven	ah
di	mo	04	open atelier	-
di	mi	04	-	mb
di	av	04	-	jk
wo	mo	05	-	ks
wo	mi	05	-	mt
wo	av	05	-	jh
do	mi	06	-	hn
do	av	06	open atelier	-

Week 15, april

ma	mi	10	gekleed model	ah
di	mo	11	open atelier	-
di	mi	11	-	mb
di	av	11	-	jk
wo	mo	12	-	ks
wo	mi	12	-	mt
wo	av	12	-	jh
do	mi	13	-	hn
do	av	13	open atelier	-

Week 16, april

-	-	-	keuze d./eigenwerk	-
di	mo	18	open atelier	-
di	mi	18	-	mb
di	av	18	-	jk
wo	mo	19	-	ks
wo	mi	19	-	mt
wo	av	19	-	jh
do	mi	20	-	hn
do	av	20	open atelier	-

Week 17, meivakantie**Week 18, mei**

ma	mi	01	naaktmodel	ah
di	mo	02	open atelier	-
di	mi	02	-	mb
di	av	02	-	jk
wo	mo	03	-	ks
wo	mi	03	-	mt
wo	av	03	-	jh
do	mi	04	-	hn
do	av	04	open atelier	-